

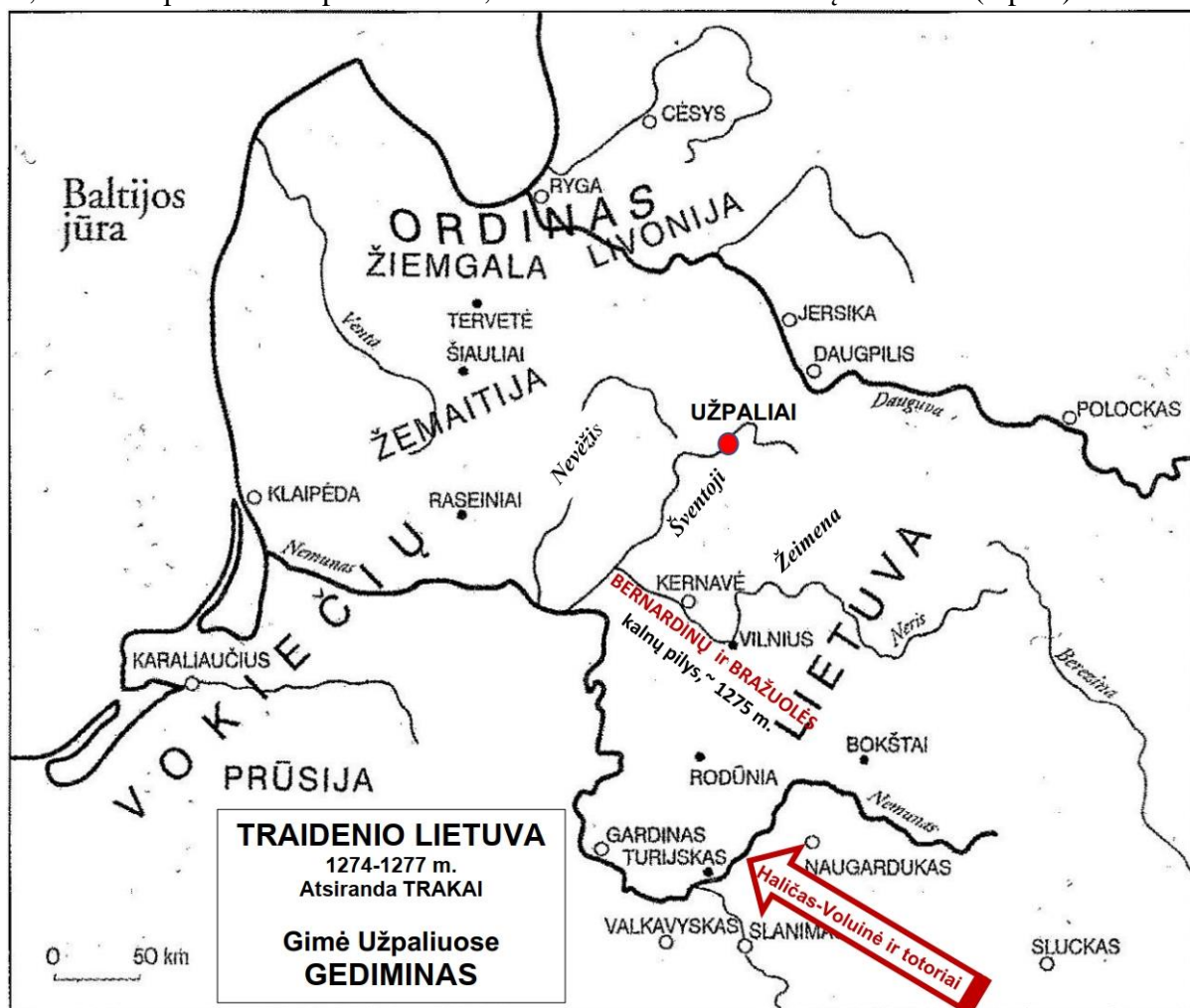
Mūsų TRAKAI atsirado dar Traidenio laikais (Prieš ~750 metų, 1275 m.)

Prasideda savivaldininkų judėjimai – jau matosi 2023 m. Rinkimai į Lietuvos Savivaldybes. Beveik kiekvienas akivaizdžiai matome ir jaučiame – prieš 30 metų atkūrus nepriklausomybę – Demokratinę Lietuvos Respubliką – savivaldybės netapo tokiomis, kokias įsivaizdavome – neturi tų laisvių, teisinių svertų ir finansinių galimybių savarankiškai laisvai tobulinti ir kurti savo teritorinį gyvenimą. Taip pat šiandieninė Lietuvos valdžia gan abejinga ir istorinėms sostinėms. Trakų LR Seimo narys Kęstutis Vilkauskas iniciavo Istorinių sostinių plėtros iki 2030 metų koncepciją, ją pristatė Seimo Kultūros komitetui. Pagal jo siūlymą, istorinėms sostinėms reikalingas specialus statusas, toks turėtų būti suteiktas Seniesiems Trakams ir Trakams bei Širvintų rajone esančiai Kernavei. Komitetas reikalingumo neatmetė, nutarė – pasvarstys kitą kartą...

Formuojant Trakų Istorinės Sostinės statusą pirmiausia reikalinga nustatyti Trakų atsiradimo datą. Tikriausiai Trakiečiai žino, kad dar būdama mere p. Edita Rudelienė 2021 m. kovo mėn. 9 d. raštu Nr. MP 3E-35, kreipėsi į Lietuvos istorijos I-to LDK istorijos skyrių **DĖL TRAKŲ MIESTO ĮKŪRIMO DATOS NUSTATYMO**, o jau balandžio 6 d. gavo autoritetingų mokslininkų dr. Dariaus Barono ir prof. habil. dr. Alfredo Bumblauskos išsamų atsakymą, kuriuo išvadoje rekomenduojama:

Išvada: siūlome Trakų miesto gyventojams prisiminti, kad jie yra tikra Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės atspindžio laboratorija, ką jau seniai yra pažymėjęs istorikas Dr. Stephen C. Rowell'o. **Iš to seka kitas siūlymas – 2022-aisiais Trakai galėtų minėti savo 700- metį (1322–2022), ir tą daryti rugsėjo 8 d. (per Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų ir Vytauto numatytos karūnacijos dieną). Pasirašo; D. Baronas, A. Bumblauskas.**

Tačiau yra pakankamai autoritetingų Trakų istorijai ir Trakams neabejingų trakiečių grupė, kuriai atrodo, kad Trakai, net ir šio pavadinimo pilis-miestas, atsirado bent ~50-čia metų anksčiau. (1 pav.)

1 pav. Sunkiausių LDK kunigaikščio Traidenio 1274-1277 m Lietuvos žemėlapis, kai teko skubiai statyti Trakų pilis ant dabartinio Bernardinų ir Bražuolės šiandienos piliakalnių.

Užtenka Trakuose pasivaikščiui Birutės gatve ir apeit apleistą Bernardinų kalną, kad suprastumei, jog šis kalnas mena kur kas senesnius laikus, nei Pusiasalio, Salos, ar net Senujų Trakų - gediminaičių pilys. Mažai tikima, kad su šiomis vietomis būtų surištas Gedimino vyresnis brolis LDK kunigaikštis Vytenis. Bet Traideniui, būnant XIII-jo a. 8-tojo dešimtmečio LDK kunigaikščiu, dabartinis Trakų ežerynas buvo ant kovų kelio.

Nors teigiama, kad apie Traidenį ir jo valdymą beveik nėra informacijos, bet jos galima rasti pakankamai, kad tam tikros geros vaizduotės pagalba būtų galima sukurti gan realų vaizdinį apie tai, kas galėjo vykti ant Bernardinų kalno dar prieš Gedimino atvykimą su šeima į Senuosius Trakus 1316 m. Pagrindinis išsamus mokslinis veikalas apie LDK kunigaikštį Traidenį yra Artūro Dubonio monografija **TRAIDENIS: monarcho valdžios atkūrimas Lietuvoje (1268-1282)**, išleistas Lietuvos Istorijos I-to, LII, Vilnius 2009. Yra gan pilna tarpukario istoriko Zenono Ivinskio publikacijų apie Traidenio valdymą apibendrinta informacija: <http://www.traidenis.lt/lt/LDK-traidenis/ivinskis.pdf> . O taip pat istoriko Ričardo Dedialos bei kitų publikacijos, padedančios užpildyti kai kurias žinių spragas.

Traidenis, rezidavęs Kernavėje, turėjo atkreipti dėmesį į dabartinių Trakų ežeryno salą su dideliu iškilusiu kalnu 1274-1277 m., kai 1274 m. sumanė LDK valdas išplėsti į pietus – Voluinės, ir net Haličo-Voluinės teritorijomis. Tai išprovokavo Traidenio karą su Haliču. Haličo valdovas Levas, kunigaikštis Vladimiras kreipėsi Aukso Ordos chano pagalbos, kuris mielai atsiuntė Jagurčino vadovaujamus totorius. O šis dar pasikvietė prisidėti Smolensko, Briansko, Turovo, Pinsko rusus. Tokia jungtinė armija užpuolė Lietuvos Naugarduką. (1275-1276 žiema). Miestas krito, jį ginant žuvo 3 Traidenio broliai – Bardys (Barza), Liesis, Svelkenis. Pilis vadovaujama Sirpučio atlaikė. Bet Traideniui turėjo būti aišku - karas bus tęsiamas. Toliau kelyje užpuolikams Gardinas, o po jo – Kernavė. Didžioji dalis armijos žuvusi – būtina ruošti – tenka sustiprinti prieigas prie Kernavės – organizuoti gynybą. Štai tada Traidenis turėjo pamatyti ir įvertinti dabartinio Trakų ežeryno Bernardinų kalno vertę, ir dar, sisteminei gynybai, turėjo pamatyti ir kalną prie Bražuolės.

Todėl labai realu, kad dar 1275 m. žiemą strategas Traidenis skubotai, ant to meto didelio, šiandieninio Trakų ežeryno, tada buvusios salos kalno (šiandien vadinamo Bernardinų), atvaręs Musninkų krašto kaimų (Trakų, Astikų, Viršulių) žmones įsakė pastatyti medinę pilaitę. Kadangi pirmieji pilies statytojai buvo atvaryti iš Trakų nuo Musninkų, tai jie ir šią pilaitę, kaip ir buvusią savo gyvenvietę, vadino Trakais. Ypač dar kai 1275 m. vasarą prie pilaitės atsikėlė gyventi ir statytojų šeimos. Šią medinę pilaitę matė dar 1413-14 m. per Trakus keliavęs riteris Žilberas de Lanua. O enciklopediniuose žinyuose rašoma, kad traideniškis, ištikimas Vytauto bajoras, Kristinas Astikas gimė ~1363 m. Trakų salos pilyje. Tai yra tais metais, kai dar Kęstučio šeimyna gyveno šiandien vadinamuose Senuosiuose Trakuose, dar nebuvo ir pusiasalio pilies. Apie visa tai jau buvo detaliau rašyta „Trakų Žemėje“:

„Trakų Žemė“, 2020.11.13 d., Nr 46 (1148), Senieji Trakai – tai tik tretieji Trakai ?

„Trakų Žemė“, 2020.01.10 d., Nr 02 (1104), Vaišundas Astikaitis – Kristinas Astikas.

<http://www.traku-zeme.lt/trakai-bernardinu-kalnas/>

<http://www.traidenis.lt/lt/LDK-traidenis/gudavicius.pdf>

<https://www.krastozinios.lt/2021/03/14/23/39/kas-tas-traku-kunigaikstis-zuves-prie-veliunos-1337-m/>

<http://dobilas.kirvelis.lt/files/GEDIMIN-LOPSYS3.pdf> (Aukštaitiškas Formatas, Anykščiai, 2021, Nr. 1, psl. 15-21)

Manytina, kad Bernardinų ir Bražuolės kalnų pilys buvo statomos kartu, ir taip sudarė būsimųjų - šiandieninių Trakų gynybinę sistemą, įkurtą Traidenio 1275 m..

TRAKŲ, kaip seniausio LDK miesto įkūrėju prasminga laikyti kunigaikštį Traideni, o 1275 metus - miesto gimimo metais. Tai metai, kai manoma, kad tada Užpaliuose gimė Gediminas, iš kur 1316 m. atvyko su šeimyna į Senuosius Trakus. O Gedimino ir jo palikuonių – Kęstučio ir Vytauto nuopelnai – Trakų, kaip LDK sostinės statusas.

Gerbiami trakiečiai – kviečiame organizuotis į disputų klubą.

Taip, disputais, mieli trakiečiai, pradėkime savo miesto istorinį apiforminimą.

Nepriklausomai nuo tautybės, religijos, partiškumo, išsimokslinimo kviečiame burtis į trakiškių klubą, kuriame diskusijomis nuspręsimė Trakų gimimo datą, aptarsime esamas ir ateinančias Trakų ir trakiečių problemas – pradėsime rimtai, darniai pasiginčydami ruoštis 2023 m. Savivaldos Rinkimams – Trakų ateities kūrybai -tikrajai Trakų savivaldai.

Pagarbiai ir iki: Trakų LRSeimo narys, LSDP Trakų skyriaus Pirmininkas,

Kęstutis VILKAUSKAS, tel: 8-687-47694

ir

Trakų Birutės g-vės gyventojas, prof. Dobilas KIRVELIS